

Oceani usque cumulum, a cumulo citissime descendet. At contra evenit. Eadem enim velocitate, fluxuque Oceani eodem ab ortu in occasum perpetuo feruntur. Non est ergo Oceano in illo aquæ mons. Neque alibi ulli. Non ergo verum est, mare, aut Oceanum, aut aquam ullam in convexam superficiem ac rotundam surgere. Sed neque concava sunt in medio, magis quam ad ripas, aut littora. Illuc enim ab altioribus confluerent. Cum ergo neque rotunda, neque concava ullis in locis maria sint, necesse est, ea mediam inter has tenere superficiem, planam scilicet et æquam, et nomini æquoris respondentem.

At cur navis, e littore solvens, e malo littus cernit, e navi non cernit? Quod primum ac maximum Geographorum argumentum, in postremum locum, a nobis fuerat reiectum. Id modo solvamus, solutione ab experientia petita. Dictum nobis iam est, Montes Ausseri, et Cyrni, per longissima spacia sub aurora cerni, orto Sole, non amplius cerni. Pater id navigantibus cunctis, non solum in his, sed, si observare velint, etiam in montibus omnibus horis eisdem. Si mare intermedium rotundum esset, neque ante ortum cerni possent ulli, neque potuissent illi. Quia in longiore spacio, maior esset rotunditas. Ergo maris rotunditas in causa non est, cur non cernantur, quod Geographi asserebant. At cernuntur, ergo maris nulla rotunditas. Alia ergo est causa quærenda, cur post ortum Solem non cernantur. Ea vel in visum nostrum est, referenda, qui longinquiora minus percipit. Vel in vapores e mari elevatos. Quos continue inde attolli in altum, et nemo negat, et experientia comprobatur. Vel in Solis radios, qui in polita, ac levi aquæ, et æquoris superficie, reflectuntur, et sursum resiliunt, visumque nostrum reddunt debiliorem, vel etiam in duas, aut tres hasce omnes causas effectus hic est referendu. Priorem illam et tertiam nemo est qui neget, scilicet, longinquitate visum nostrum hebetari. Heberari eundem maiore luce, nemo nescit. Solis quoque radios a planis et levibus resilire, ignorat nemo. Eosdemque, si quis intente inspiciat visum debilitare. Sed et aliter. Si prope terræ, aut maris superficiem visus intendatur, hebes reddetur. Quam rem etiam Aristoteles ex parte annotavit. Problem. XI sect. XV in his verbis.

Οτι ἡ ὄψις ὑπὸ τὴν γῆν, ἐὰν λίαν φήρηται, ὀλίγη εἰς τὸ ἐνοπτερον προσσίπτει. Ὡστε ἀνακλωμένη πρὸς πᾶν ἔσται ἀσθενής.

Quoniam visus, eis terram si multum feratur paucus in speculum incidit. Itaque refractus ad omnia erit debilis. Est autem maris superficies, diurna luce, quid aliud, quam speculum quoddam, a quo Solis radii refranguntur, qui visum debilitent navigantibus. Cum ergo visus noster in navi ima, inter radiorum refractiones, et tremulum quoddam lumen, quod e maris superficie, sursum ferri cernitur feratur, in longiore spacio, facile promontoria, aut res alias in littore ad maris imam superficiem positas, non discernit. Quæ e summo malo, quo refractionis, et lumen tremulum non pertingit, conspiciuntur. Esse autem vere Solis radios, in causa, qui nobis multa a visu adimant, satis est probatum matutino illo Ausserensis montis, et Cyrni insulæ experimento. Quæ in crepusculo cernebantur, radiis vero obortis, et totum hemisphærium implentibus, oculis nostris sunt adempta. Vapores quoque huic rei impedimentum afferre, nemo est qui ignoret, qui semel saltem in cælum, nubilo ære aspexerit. Quando fulgentissimam Solis lucem nubes nobis occultant. Nubes autem non aliud sunt quam vapores coagulati. Navigabamus ante annos aliquot secundo iam itinere e Cypro. Mane summo, densissima nebula, nullo spirante vento, navem operuit. Ubi locorum essemus ne divinare quidem poteramus. Ad meridiem iam rarescente nebula, cacumen montis altissimi prius, conspici cœptum. Magis etiam rarescente, et cacumen clarius, et montis pendix videri. Nebula dispersa tandem, agnovimus Cretæ montem, ad austrum versum, qui a nautis Gambela nominatur. Id evenit, quia nebula in summitate prius sit dilapsa, deinde sensim evanuit tota quam rem confirmat, quod refert Andreas Corsalius in navigatione, a Mozambico ad Indiam nebulas: quasdam horizonti vicinas elevari quæ conspici non sinant stellam ullam, quæ minus quam, sex gradibus sit elevata. Hæc ad solutionem argumenti Geographorum validissimi dicta sunt. Priora illa ad aquæ et marium, et Oceani rotunditatem destruendam et complanandam sunt, et rationibus, et experimentis demonstrata.